

ning av Melchior Francks »Jerusalem, du hochgebaute Stadt», en melodi som alltid i anmälares tycke verkat ganska obetydlig och närmast tett sig som en något avsigkommen släkting till de gamla äkta kärnkoralerna.

Författaren meddelar i företalet att hans bok till största delen utgöres föreläsningar, hållna vid instruktionskurser för körledare och organister. Anmälares hade tillfälle att vid körledarekursen i Motala 1928 åhöra de föreläsningar som bilda framställningens huvudpart. Det är honom odelat angenämt att i minnet gå tillbaka till dessa timmar, då det muntliga föredraget genom författarens glödande kärlek till sitt ämne gjorde orden ännu mera levande. Men det är ock för anmälares odelat angenämt att nu ha fått förnya bekantskapen med dessa föreläsningar. Och detta icke minst därför att boken vittnar om att författaren icke slagit sig till ro. Särskilt tvenne i litteraturförteckningen anförda och i framställningen flitigt utnyttjade böcker — Adlers Musikgeschichte och Mosers Geschichte der deutschen Musik — visa att författarna velat följa med sin tid. Det är förvånande och ådagalägger en mindre vanlig spänstighet, att en av praktiska värv så upptagen man lyckats medhinna så omfattande studier. Det är anmälares en glädje att kunna lyckönska både författaren och den svenska kyrkomusiken till det nu föreliggande resultatet av hans arbete.

Knut Peters.

Thomas Kingos Aandelige Siunge-Koor.

På Levin & Munksgaards Forlag i Köpenhamn har utgivits en ny, kritisk upplaga av Thomas Kingos Aandelige Siunge-Koor. Det berömda psalmverket, som består av två delar, »parter», utgavs första gången 1673 (Thomas Kingos Aandelige Siunge-Koors Første Part) och 1681 (Aandelige Siunge-Koors Anden Part), och har sedan dess upplevat ett 20-tal upplagor. Den nya utgåvan har ombesörjts av en lekman, apotekare A. E. Sibbersen, men har blivit försedd med en utförlig och högeligen intressant kyrkohistorisk inledning om »Dansk Syn paa Fromhed og Gudfrygtigheds øvelse' i ældre luthersk Tid» av professor J. Oskar Andersen. Upplagan är icke avsedd för menige man eller att brukas i andaktslivet utan har väl huvudsakligen ett vetenskapligt syfte. Det är en ståtlig volym i folioformat med flera porträtt och de äldsta upplagornas titelsidor samt noterna till psalmernas melodier i fotostatiska avtryck. Ur kyrkohistorisk och kyrkomusikalisk synpunkt har upplagan ett stort värde.

Utgivaren synes huvudsakligen hava drivits av ett litterärt och språkligt intresse att döma av dedikationen: Tillegned Venner af »vort ældgamle kiere Moders sprog». Kärlek till modersmålet var det ock, som

till en del drev Kingo att dikta psalmer på danska. Han ville visa, som han säger i förordet till sitt Siunge-Koor, att »de Danskes Aand er dog ikke saa fattig og forknyt, at dend jo kan stige lige saa højt mod Himmelen som andres, alligevel at dend ikke bliver ført paa fremmede og udlendiske vinger». I så måtto var hans psalmdiktning ett utslag av den strävan, som senrenässansen överallt skapade, att utveckla och vårda modersmålet, samma strävan som förmådde Georg Stiernhielm att söka lära sånggudinnorna »Dichta och Spela på Svenska». Kingos psalmdiktning fick ju också stor betydelse för utvecklingen av det danska språket.

Hans huvudsyftemål var dock ett uppbyggligt : att man i Danmark »saa vel som de Tydske og andre Lands-Folk — — kunde have Psalmer og Sange til Gudfrygtigheds daglige Øvelser». För det ändamålet försåg han också sina psalmer med melodier, vilka han till stor del hämtade från sällskaps- och dansvisor och andra världsliga dikter. Han var väl medveten om att denna åtgärd skulle inbringa honom kritik av dem som menade, att man icke borde sjunga andliga sånger på melodier, »som ellers af mange sjungis med forfængelig Ord», men han förfäktar, att han »haver därmed vildet giordt de velklingende og behagelige Melodier saa meget meere himmelske». Han ville skapa konkurrenter till de världsliga visorna »om Sodoma», som utövade stor lockelse för deras »Melodiers Artighets skyld», genom att taga deras populära melodier och sätta dem till »Sanger om Zion». Mot dem som hans »ringe Arbeydis spæde Foster skal vilde udqviste, fordi det ikke er overklæd med de gamle og brugelige Kirke-Songis Toner», försummar han icke att påpeka, att »vore Forfædre, som haver digted og sammensat vore Kirke-Psalmer, have brugt den Frjhed, at de ikke haver bundet sig til en, to eller fleere, men frjt taget allehaande Melodier, end ogsaa af lystige og verdslige Toner, som meere end nok er beviseligt». Kingo har av historien också fått rätt, så till vida som hans Aandelige Siunge-Koor just till stor del tack vare dessa populära melodier har fått en så rik användning i danskt andaktsliv.

I det föregående är antytt att Kingos Siunge-Koor var avsett för den dagliga husandakten. Utan tvivel har han inspirerats till detta verk av de bönböcker, på vilka den danska uppbyggelselitteraturen liksom den samtida svenska var synnerligen rik. Professor Andersen påpekar med rätta överensstämmelsen mellan bönböckerna och Siunge-Koor i själva anordningen av stoffet. Aandeligt Siunge-Koors Förste Part innehåller morgon- och aftonsånger för varje dag i veckan, jämte omdikningar av de sju botpsalmerna, ävenledes fördelade på veckans sju dagar. Denna del svarar sålunda mot bönböckernas dagliga morgon- och aftonböner. Professor Andersen förmodar, att det varit Kingos avsikt att fortsätta med motsvarigheter till bönböckernas övriga gängse avdelningar: botböner, böner vid skriftermål och nattvardsgång, böner i privatlivets särskilda förhållanden och angelägenheter, böner för särskilda yrken och stånd o. s. v. Kingo har emellertid icke fullföljt sin avsikt. Endast till en del av bönerna i dessa ovannämnda avdelningar har han skapat motsvarande psalmer, och vad han härav hunnit få färdigt, har han samlat och utgivit i Siunge-Koors Anden Part. Man önskar, att professor Andersen före-

tagit en mera ingående undersökning av de Kingoska psalmernas förhållande till bönelitteraturen. Ett dylikt studium skulle varit av synnerligt intresse och säkerligen mycket givande. Redan vid en flyktig genomläsning av Siunge-Koor finner man talrika tankar och motiv, som igenkänns från tidens bönelitteratur.

Den kanske mest intressanta delen av professor Andersens inledning är den framställning av danskt fromhetsliv från reformationen till Kingo han giver som bakgrund för sin analys av Kingos fromhetstyp. Det var särskilt två företeelser, som satte sitt särmärke på denna tids fromhet: den såsom reaktion mot den ortodoxa kristendomens säkerhet och ytlighet framträdande botstämningen samt den av engelskt inflytande präglade retoriska förkunnelsen. Andersen påvisar hurasom här på ortodoxiens egen mark växte fram en betydelsefull reformatorisk rörelse, som syftade till en djupare personlig tillägnelse av kristendomen än den som ortodoxiens objektivitet och starka betonande av rätt lära och regelrätt kyrklighet kunde skapa. Framför allt lade den vikt vid fördjupat skuldmedvetande och allvarlig bot. Men då den tillika starkt betonade människans egen totala oförmåga, blev följden en andlig passivitet, som verkade förlamande på det religiösa livet. Denna motvägdes emellertid i viss mån av den samtidigt framträdande »engelska» predikan, som i motsats till den ortodoxa förkunnelsens kyliga objektivitet genom starkare apell till det praktiska fromhetslivet sökte fånga åhörarnas intresse och så väcka dem till sann bot och djupare gudsfruktan.

Inledningens tredje del ägnas åt en analys av Kingos andliga diktning. Någon litteraturhistorisk eller estetisk värdering av psalmerna har professor Andersen icke avsett att giva. Dock bjuder framställningen på många värdefulla bidrag till en sådan. Huvudvikten faller emellertid på teckningen av Kingos fromhetstyp, sådan den framträder i hans psalmer, särskilt i Siunge-Koor, och professor Andersen visar här, huru Kingos andliga diktning är ett samlande uttryck för det värdefulla i hela den föregående kyrkliga utvecklingen efter reformationen.

Sigfrid Estborn.

Recensioner.

Pastoralt.

E. Eidem: Herdabrev till kyrkans tjänare inom Uppsala ärkestift. Sv. Kyrkans Diakonistyrelsens bokförlag. 95 s. kr. 1:75.

»Samling och fördjupning i och omkring det direkt och centralt kristligt-religiösa, det är framför allt detta, som göres oss behov.» Så sammanfattar den nyutnämnde Ärkebiskopen i sitt herdabrev, sin uppfatt-

ning av det kristna och kyrkliga lägets första och väsentligaste krav på kyrkans tjänare.

Den hälsning riktad främst till Ärkestiftets prästerskap, han utfärdad vid sin ämbetsstillträdelse, är det bästa beviset för huru djupt rotad i Ärkebiskop Eidem denna uppfattning av läget är. Ty till samling och fördjupning omkring det direkt och centralt kristligt-religiösa uppfordrar själva herdabrevet, liksom det vill